

Uusi raamatuid 2020

**Harju sport : parimad sportlased – harjumaalased : 1940-1991 / koostaja Peeter Böckler /.
Tallinn : Mixi kirjastus, 2019, 431 lk.**

See on mahuka teatmeteose teine trükk täienduseks viis aastat tagasi ilmunud Harjumaa sporditippude elulugudele. Teatmik on koostatud spordialade lõikes tähestikulises järjestuses. Alfabeedist leiab ka sportlased ja sporditegelased. Kõikide isikute kohta käiv info on varustatud tolikeagse fotoga. Seost Harjumaaga näitab artiklis alla joonitud kohanimi.

Harju maakonna arengustrateegia 2035+. Tallinn : Harjumaa Omavalitsuste Liit, 2019, 62 lk.

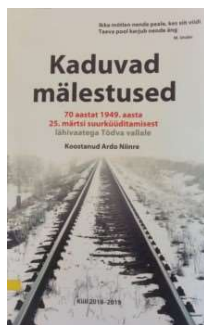
Harju maakonna arengustrateegia on maakondlik kokkulepe erineva tasandi institutsioonide vahel, mille sisuks on avalike teenuste parem korraldamine, regionaalse koostöövõimekuse suurendamine ja regionaalsetest vajadustest lähtuva arenguvajaduste sisendi andmine riigile. Strateegia toetub kolmele põhisambale: tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond ja tasakaalustatud ruumimuster.

Toomingas, Garina. 100 luuletajat Harjumaalt. [Tallinn], 2019, 118 lk.

Luuleraamatukese on projekti „100 luuletajat Harjumaalt „ raames kokku pannud Aruküla Kultuuriseltsi juht Garina Toomingas, toetajad olid Harju Omavalituste Liit ja Raasiku vald.

Tuntud ja vähemtuntud inimesed paljudest Harjumaa paikadest on luuleridadesse seadnud Eestimaa ja tema looduse. Sisukorras on kirjas kõik 50 luuletajat vastava kohanime all. Näiteks *Ruila* – Leelo Tungal, *Andineeme* – Anneliis Paju, *Saku* – Erika Rausberg, *Türisalu* – Sulev Oll, *Keila* – Helvi Jürisson jt.

Niire, Ardo. Kaduvad mälestused : 70 aastat 1949. Aasta 25. Märtsi suursüüditamisest lähivaataga Tõdva vallale. Kiili, 2018-2019, 102 lk.

Need üleskirjutatud mälestused on mitme haruga lugu meie rahva kallal toime pandud ülekohtust. Arreteerimistest ja küüditamisest rääkisid raamatu koostajale paljud kannatanud. Lisatud on ajalooline taust ja intervjuude lähtekohaks on praegune Kiili vald, end. Tõdva vald.

Väärtuslikuks osaks on arreteeritute päevikud. Olemas on küüditatute ja nende perede nimekirjad. Enamus arreteerituid veeti Keila raudteejaama, väljasaatmiskohaks oli Novosibirski oblast Venemaal.

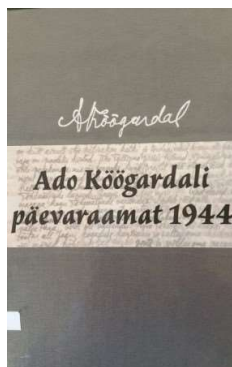
Võidujooksus kaduvate mälestustega (ka kõige nooremad küüditatud on saamas 70 aastaseks) on see kogumik üheks sammuks jäädvustamiseks meenutusi küüditatute elust Siberis.

100 aastat armastust : mälestuste kogumik. Keila, Harjumaa Muuseum, 2019, 112 lk. (Harjumaa Uurimusi 10)

2019. aastal taaselustas Harjumaa Muuseum mälestuste kogumise võistluse. Seekord oli teemaks armastus. Võistlusele saabus 16 erinevat lugu.

Selles kogumikus on erinevatest aegadest pärit lood ja mälestused armastusest, perekonnast, suhetest ja lähedastest. On lood tutvumistest, kohtamas käimistest, armumistest, kokku kolimistest, perekonna loomisest. Ka raskustest kaaslase leidmisel, mittetoimivatest suhetest, petmistest, lahkuminekutest, lootuste purunemisest jne. Seega – mitmekesine pilt armastusest ja lähedusest. Vanimad lood on leidnud aset 20. sajandil vahetult enne Esimest maailmasõda, uuemad mälestuskildud on aga möödunud suvest.

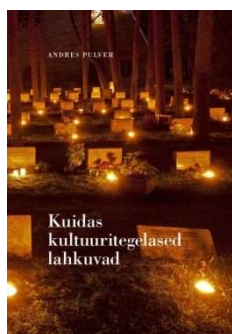

Ado Kõogardali päevaraamat 1944. [Tallinn] : Harjumaa Muuseum, 2019, 168 lk.

Päevaraamatu käsikirja on ümber kirjutanud, toimetanud ja kommenteerinud Anu Saluäär-Kall (sünd. Vaher), Keila kirikuõpetaja Ado Kõogardali lapselaps.

Millised sündmused ja mis toimus Keilas 1944. aasta märtsist maini, 9. oktoobrist 31. Detsembrini, kõik see on päevade kaupa dateeritult päevaraamatus põhjalikult kirjas. Vahekokkuvõttesse ning 21.-23. septembrini toimunud sündmustele on käsikirja toimetaja lisanud ka oma mälestusi.

Fakte, sündmusi ja konkreetseid inimesi on palju. Keilakatele võiks see ajalooline päevaraamat suurt huvi pakkuda.

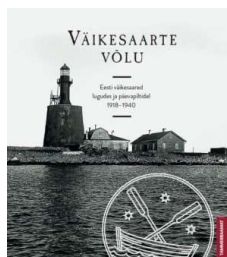

Pulver, Andres. Kuidas kultuuritegelased lahkuvad. Tallinn : Tänapäev, 2019, 329 lk.

Raamat Eesti kultuurile oluliste tegelaste (näitlejad, lauljad, kirjanikud jt.) elust ja lahkumisest siit maisest elust. Surma põhjused, matused. Hauatähistest on fotod. Raamatus on Tallinna Metsakalmistule ja Tallinna Rahumäe kalmistule maetud kultuuritegelaste matusepaikade kaart.

Harjumaaga olid seotud:

Amandus Adamson (Paldiski), Anna Raudkats (Aegviidu), Eduard Vilde (Keila), Evald Hermaküla (Maardu), Nikolai Triik (Leetse-Lepiku Paldiski lähedal), Raimond Valgre (Riisipere), Silvi Vrait (Kehra).

Väikesaarte võlu : Eesti väikesaared lugudes ja päevapildidel 1918-1940. Tallinn : Tammerraamat, 2019, 176 lk.

See on fotoalbum Eesti väikesaartest koos ajalooliste piltide, lugude ja juhtumitega. Iga saare kohta on lisatud rubriik *Huvitavaid fakte* ning *Lood ja legendid*. Raamatust leiab ka järgmised Harjumaa saared: Pakri saared, Naissaar, Prangli saar, Keri saar.

Raamatus on kasutatud Rahvusarhiivi filmiarhiivi fotokogu fotosid, mis on pärit aastatest 1920-1940.

Kalve, Theodor. Mõnda minevikust: mälestused, pärimused, tõsielulood. /Tallinn, 2019

Pika aja vältel, peamiselt küll aastail 1970–1991, on kogumiku **autor Theodor (Teodor) Kalve** (1901–1992) kirja pannud oma pikal eluteel kuulnud ja nähtud: mälestusi, pärimusi, tõsilugusid jm. Lisaks on kogumiku kokkuseadja Evi Juhkam oma isalt lugusid üles kirjutanud. Kogumik sisaldab 89 pala, sh mõned laulud ja kirjad.

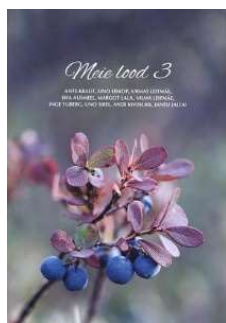
Kogumiku autor Theodor Kalve sündis 10. septembril 1901 **Harjumaal Padise vallas Rannakülas Kiriku-Kõrtsu talus**. Tema juured on mitme põlvkonna kestel olnud kinni Harjumaal.

Theodor oli pere üheksast lapsest vanim. Ta oli 18-aastane, kui suri isa Julius Kreideberg. Theodorist sai perepea ja tegevusalaks põllutöö, mille küljes ta oli südamega. Kuid loobuda oli tulnud soovist saada meremeheks. Lisaks enda kuuele lapsele on tal kümme lapselast ja kolmteist lapselapselast.

Elu kestel tegutses ta aktiivselt kultuurielus, poliitikas, isetegevuses ja spordis. Oli Kaitseliidu liige. Palju aastaid oli ta **Madise koguduse esimees ja võõrmünder**.

Theodoril oli õnn elada hea tervise juures kõrge vanuseni, ta elutee jõudis lõpule enne 91. sünnipäeva (4. august 1992). Ka oli tal õnn ära näha Eesti taasiseseisvumine, mille saabumist ta oli kaljukindlalt uskunud. Theodor Kalve puhkab **Madise kalmistul**.

Siinkohal tuleks mainida Theodor Kalve ergast keelevaistu, suurt lugemishuvi ja suurepärast mälu veel vanas easki. Endisaja asju ja sündmusi tuldi ikka Theodori käest küsima. Oma rikkalikke mälestusi armastas ta sageli jutustada oma pere ringis, samuti ka sõprade keskel. Hästi tundis ta kodukihelkonna murdekeelt. Ta märkas erinevusi naaberperede ja -külade keelekasutuses.

Meie lood 3. /Tallinn, 2019

Nii nagu eelmised raamatud, talletab ka „**Meie lood 3**” järeltulevate põlvete tarvis nende inimeste mälestusi, kelle elu on ühel või teisel kombel seotud nõukogude okupatsiooni vaenamisega, vangistuse või Siberisse küüditamisega.

Raamatu autoriteks on kümme inimest, kel igal oma lugu ja mälestused. Muu hulgas jõuab lugejani ühe pere ehe Siberi kirjavahetus ja ka ühed luulevormis mälestused. Ning raamatu lõpus jõuame tänase päeva lähedale – küüditatute järeltulijad kirjutavad Siberisse jäänud inimeste haudade otsinguist ja võõrale maale jäänute mälestuse jäädvustamisest.

Raamatus on ka mitmete keilalaste mälestusi nagu Eha Ausmeel, Margot Laul, Inge Tuberg. Urmas Leitmäe on aga avaldanud oma ema Elvi-Aino Leitmäe(s. Lilienberg) ja vanaema Helmi Lilienbergi mälestused.

Teised autorid: Ants Kraut, Eino Eiskop, Vilma Leitmäe, Uno Sirel, Andi Kivinukk, Janeli Jallai.

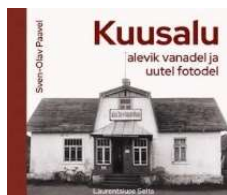

Tamm, Andre. Kõnekad kümnendid : Saku 1980-2005. /Tore Kirjastus, 2020

Mälestustekogumikus „**Kõnekad kümnendid. Saku 1980–2005**” annab autor lähedalt mitmekülgse ülevaate noorsooelust Sakus, aleviku elukorraldusest ja arengutest. Lugeja saab ehedalt osa koolielu põnevatest lehekülgedest aastail 1982–1991. Autor kirjeldab pöördeliste aastate

seiklusi kaasahaaravalt, meenutab linnalähedase aleviku unikaalseid detaile, tutvustab Saku värvikaid isiksusi, kes noortele eeskujuks.

Vabakutseline kirjanik ja ajakirjanik Andre Tamm on sündinud 1976. aastal Tallinnas. Esimesed eluaastad möödusid Rapla rajoonis Lelle alevikus, kust kolis perega Harju rajooni **Saku alevikku**. Õppinud Artur Vaderi nimelises **Saku Keskkoolis**, **Keila Õhtukeskkoolis** ja Tallinna Pedagoogikaülikoolis. Töötanud riigiasutustes ja ettevõtetes. Esimene raamat „Lapsepõlvküla“ (2014) pälvis tunnustuse. Lugejateni on jõudnud luulekogumikud „Luuletused ja poemid“ ja „Siserännakud“ (2017). Lühinaljad ja libauudised ilmusid aastail 2016–2017 naljaajakirjas Pilkaja. Teeb kaastööd eesti- ja soomekeelsetele meediaväljaannetele.

Kuusalu alevik vanadel ja uutel fotodel. /Tallinn, 2020

Fotoalbum toob vaataja ette Kuusalu aleviku kujunemise 120 aasta jooksul fotograafide pilgu läbi. Missuguseid muutusi on Kuusalu kihelkonnakeskus 120 aasta jooksul läbi teinud, saab raamatu lehekülgedel näha võrrelduna tänapäevaste fotodega, mis on esitatud vanadega kõrvuti. Raamatus on 365 fotot, neist 200 on vanad, millest omakorda vaid mõni üksik on varem trükivalgust näinud. Lõviosa raamatus avaldatud vanadest fotodest pärineb kohalike seltside-organisatsioonide ja Kuusalu inimeste endi erakogudest. Kokku on raamatus esindatud 46 kogu materjalid.

Raamat on välja antud kvaliteetses ofsettrükkis. Fotod on suureformaadilised ja detailirohked. Peaaegu poolte ajalooliste fotode puhul on raamatus avaldatu skaneeritud algselt fotomaterjalilt (negatiivid, diapositiivid, klaasnegatiivid). Kõik fotod on varustatud lisainfoga.

Raamatu alguses leiab lugeja veel ülevaate Kuusalu kandis tegutsenud fotograafidest, aleviku ehituslikust kujunemisloost ning kihelkonnakeskuse teedevõrgust. Raamatus on avaldatud mitmeid kaarte nii Eesti- kui välisarhiivide varasalvest. Viimaste hulgas leiab huviline ka Ida-Harjumaa kaardilehe Eestimaa kubermangu 1-verstast topograafilisest atlasest (1803-1804), mis pärineb Venemaa Riiklikust Sõjaajaloo Keskarhiivist (Moskva).

Koostaja: Sven-Olav Paavel. Raamat on ilmunud Laurentsiuse Seltsi egiidi all, 2020

Berglund, Sten; Verk, Marju; Aasmets, Kersti. Joaveski lugu. Joaveski, 2020, 256 lk. : fotod

Ida-Harjumaa ja Lääne-Virumaa piirialal asuva Joaveski küla ajalooline ülevaade alates aastast 1583 kuni tänapäevani. Raamatu kokkupanijad on ka ise elanud samas külas. Väljaanne koosneb neljast osast: * Joaveski küla 1583-1945 * Joaveski Papiabrik ja küla 1945-2020 * Joaveski Algkooli ajalugu * Mälestused*.

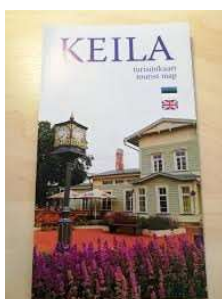
Kuusalu meeskoori lugu : 1867-2017 / Tekst : Ado Pärn. [Kuusalu] : R. Valgiste, 2017, 276 lk. : fotod

Kuusalu meeskoori lugu alates 1867. aastast kui hakati valmistuma esimeseks laulupeoks kuni tänapäevani välja koos koorilaulu vaibumiste ja tõusudega Kuusalu kandis. Lisatud ka nimekirjad Kuusalu meeskoori dirigentidest, meeskoori vanematest ja meeskoori lauljatest läbi aegade.

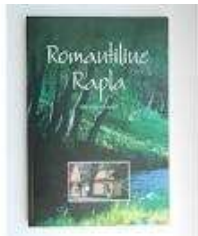

Liivik, Kristiina; Toming, Iljo; Seegel, Elina; [jt] . Saue Muusikakool 20. Tallinn, 2017, 96 lk. : fotod

Saue Muusikakooli 20-aastase tegevuse ülevaade ja kokkuvõte.

Keila : turismikaart - tourist map. Keila Linnavalitsus: Regio, 2020

Romantiline Rapla : läbi nelja aastaaja / [haikude autor: Andres Ehin]. Rapla : Rapla Linnavalitsus, 2001, 228 lk. : fotod

Raplat on pildistatud kõigil neljal aastaajal. Piltidele lisavad meeleolu luuletaja Andres Ehini 17-silbilised Jaapani luule lühivormid – haikud.